

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1962 ΚΑΙ 1963¹

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤ. Π. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

§ 1. Ἐννοια τῆς Ἐκκλησίας

1. I. Καρμίρη: Ἡ ἐκκλησιολογία τῶν τριῶν ἱεραρχῶν, Ἀθήναι 1962.

2. Τοῦ αὐτοῦ: «Σῶμα Χριστοῦ, ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία» ἐν Ἐκκλησία τ. 39 (1962) σ. 334-337.

3. J. Romanides: The ecclesiology of St. Ignatius of Antioch ἐν Greek theol. review τ. 7 (1961/62) σ. 53-77.

4. * K. H. Schelkle: Die Gemeinde von Qumran und die Kirche des Neuen Testaments, Düsseldorf 1960.

5. * R. Schnackenburg: Die Kirche im Neuen Testament, Freiburg 1961.

Διὰ τὸ ὄνομα τῶν χριστιανῶν βλ.

6. B. Lifschitz: L'origine du nom des chrétiens ἐν Vigiliae Christianae τ. 16 (1962) σ. 65-70.

7. C. Spicq: Ce que signifie le titre de chrétien ἐν Studia theologica cura ordinum theologorum Scandinavicornum edita τ. 15 (1961) σ. 68-78.

Διὰ τὸ ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας σχίσμα βλ.

8. J. Gill: Ἡ σύνοδος τῆς Φλωρεντίας, Ἀθήναι 1962.

9. Τοῦ αὐτοῦ: Die griechisch-lateinische Einigung beim Kon-

---

1. Τὸ προηγούμενον (ἑβδομον) δελτίον, ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἔτος 1961, ἐδημοσιεύθη ἐν Θεολογία τ. 35 (1964) σ. 319-330, 469-480. Εἰς τὰ προηγούμενα δελτία ἐκτίθενται αἱ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν ἀκολουθοῦμεναι ἀρχαὶ καὶ ἀναγράφονται αἱ χρησιμοποιούμεναι συντμήσεις.

zil von Florenz ἐν Das Konzil und die Konzile, Stuttgart [1962] σ. 211-224.

10. J. H a j j a r: Les Chrétiens uniates du Proche-Orient, Paris 1962.

11.* S. R u n c i m a n: The Schism between the Eastern and Western Churches ἐν Anglican theological review τ. 44 (1962) σ. 337-350.

Διὰ τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας

12. K. O n a s c h: Einführung in die Konfessionskunde der orthodoxen Kirchen (Sammlung Göschen τ. 1197/1197a), Berlin 1962.

§ 5. Συλλογαὶ πηγῶν καὶ γενικὰ βοηθήματα

13. Ν. δ. 4243 τῆς 6/11 Σεπτεμβρίου 1962 Περὶ συστάσεως Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην καὶ ὑπόδειξιν μεταρρυθμίσεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν νόμων.

14.-14α. Α. Χ ρ ι σ τ ο φ ι λ ο π ο ὄ λ ο υ: Τὸ ἑλληνικὸν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον κατὰ τὸ ἔτος 1959 ἐν Θεολογία τ. 33 (1962) σ. 144-155, 302-314,... κατὰ τὸ ἔτος 1960 αὐτόθι τ. 34 (1963) σ. 152-162, 297-307.

15. Δ. Γ κ ί ν η: Κείμενα βυζαντινοῦ καὶ μεταβυζαντινοῦ δικαίου εἰς χειρογράφους ἐν Ἑλλάδι κώδικας, Ἀθήναι 1963.

16. Ἰ ε ρ ω ν ὄ μ ο υ Κ ο τ σ ῶ ν η: Σημειώσεις κανονικοῦ δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (Παραδόσεις), τ. Α'-Γ', Θεσσαλονίκη 1960-1962.

17. Η. Π α ν α γ ι ω τ ᾶ κ ο υ: Σύστημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχὺν αὐτοῦ, τ. Γ': Τὸ ποινικὸν δίκαιον, Ἐν Ἀθήναις 1962.

18. J. A l b e r i g o - P. P. I o a n n o u κ λ π.: Conciliorum oecumenicorum decreta, Freiburg i. Br. 1962.

19. P. P. I o a n n o u: Discipline générale antique τ. I 1, I 2, II (Pontificia commissione per la redazione de Codice di diritto canonico orientale. Fonti τεύχ. 9), Roma 1962-1963. Ἐκδίδονται κανόνες οἰκουμενικῶν, τοπικῶν συνόδων καὶ πατέρων.

20. Χ ρ υ σ ο σ τ ῶ μ ο υ ἐπισκόπου Θαυμακοῦ: Ἐκκλησιαστικοὶ κανονισμοὶ ἐν ΑΕΚΔ τ. 17 (1962) σ. 159-176, τ. 18 (1963) σ. 3-16, 90-100.

21. 2ον Συμπλήρωμα νομολογίας (1953-1960). Ἐκδοτικὸς οἶκος I. Ζαχαροπούλου, Ἀθήναι ἰδίᾳ τ. Α' α (1961) σ. 597 ἐπ., 657 ἐπ., Β' (1961) σ. 13 ἐπ., 146 ἐπ., 678 ἐπ., 857 ἐπ., Γ' (1962) σ. 387 ἐπ., Δ' (1963) σ. 11 ἐπ., 138 ἐπ., 343 ἐπ., 347 ἐπ., 368 ἐπ.

22. Θρησκευτική και 'Ηθική 'Εγκυκλοπαιδεία ἤρξατο ἐκδιδομένη ἀπὸ τοῦ 1962.

§ 6. Βοηθητικοὶ ἐπιστημονικοὶ κλάδοι

23. Χρ. Ἀνδροῦτσου: Συμβολικὴ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου², Θεσσαλονίκη [1963].

24. Ἀθ. Λυμπεροπούλου: Δογματικὴ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1962.

25. C. Bihlmeyer - H. Tüchle: Histoire de l' Église τ. I: L' antiquité chrétienne trad. Ch. Munier, Mulhouse 1962.

26. B. Altaner: Patrology transl. H. C. Graef, Edingburgh-London 1960.

27. Τοῦ αὐτοῦ: Précis de Patrologie adapté par H. Chirat, Paris-Tournai 1961.

28. G. W. H. Lampe: A Patristic Greek Lexikon τεύχ. II (βαρβαρέω-εὐσυμπαθήτως), Oxford 1962.

§ 9. Ἡ ἐναντι τῆς Πολιτείας στάσις τῆς Ἐκκλησίας

29. *O. Cullmann: Der Staat im Neuen Testament², Tübingen 1961.

§ 10. Θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ρωμαϊκῷ κράτει

30. *Σ. Ἀγουρίδου: Ὁ χαρακτήρ τῶν πρώτων κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διαγμῶν καὶ ἡ περὶ τῶν Χριστιανῶν ἀλληλογραφία τοῦ Πλινίου μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ἀνατ. ἐκ τῆς Ἐπιστημ. Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1963.

31. *H. Babel: Der Briefwechsel zwischen Plinius und Trajan über die Christen in strafrechtlicher Sicht, Diss. Erlangen-Nürnberg 1962.

32. *J. Blinzler: Rechtsgeschichtliches zur Hinrichtung des Zebedäiden Jacobus (Apg XII 2) ἐν Novum Testamentum τ. 5 (1962) σ. 191-206.

33. *A. Böhlig: Zum Martyrium des Jacobus αὐτόθι σ. 207-213.

34. *A. B. Diaz: La constitucion Antoniniana y las Querelas y Libelos de Q. Septimius Florens Tertullianus ἐν Romanitas τ. 4 (1962) σ. 42-50.

35. *M. H. Fritzen: Methoden der diokletianischen Chri-

stenverfolgung nach der Schrift des Eusebius über die Märtyrer in Palästina, Diss. Mainz 1961.

36. * L. Herrmann: Les Juifs et la persécution des Chrétiens par Néron ἐν Latomus τ. 20 (1961) σ. 817-820.

37. L. Koep: Antikes Kaisertum und Christenbekenntnis im Widerspruch ἐν Jahrbuch für Antike und Christentum τ. 4 (1961) σ. 58-76.

38. * J. Moreau: Die Christenverfolgung im römischen Reich, Berlin 1961.

39. Ch. Saumagne: La persécution de Dèce à Carthage d'après la correspondance de saint Cyprien ἐν Bulletin de la Société nationale des antiquaires de France ἔτ. 1957 σ. 23-42.

40. * Τοῦ αὐτοῦ: Tertullien et l'Insitutum Neronianum ἐν Theologische Zeitschrift τ. 17 (1961) σ. 334-355.

41. Τοῦ αὐτοῦ: La persécution de Dèce en Afrique d'après la correspondance de s. Cyprien ἐν Byzantion τ. 32 (1962) σ. 1-29.

42. J. Vogt: Zur Religiosität der Christenverfolger im römischen Reich ἐν Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Phil. hist. Klasse 1962 I.

§ 11. Πηγαι ἐκ τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου

43. Die Didache ἔκδ. H. Lietzmann⁶ (Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen-6), Berlin 1962.

44. * P. E. Ravarotto: De hierosolymitano concilio Act. cap. 15 ἐν Antonianum τ. 37 (1962) σ. 185-218.

§ 12. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον

45. * M. Avi-Yonah: Geschichte der Juden im Zeitalter des Talmud in den Tagen von Rom und Byzanz, Berlin 1962. Διὰ τὴν θέσιν τῶν Ἰουδαίων ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει.

46. * P. Brezzi: Dalle persecuzioni alla pace di Costantino, Roma 1960.

47. * S. Calderone: Αἵρεσις, condicio nelle Litterae Licinii ἐν Helikon τ. 1 (1961) σ. 283-294.

48. * Τοῦ αὐτοῦ: Costantino e il Cattolicesimo τ. I, Firenze 1962.

49. * H. Doerries: Constantine and religious liberty μεταφρ. R. H. Bainton: New Haven 1961.

50. * E. v. Ivanka: Kaiser Konstantin und das ökumenische Konzil, Männedorf (Zürich) 1963.

51. Σ τ. Κυριακίδου: Ἱστορικά σημειώματα. Α'. Κωνσταντῖνος ὁ μέγας καὶ ἡ αὐτοκρατορική λατρεία ἐν Ἑλληνικά τ. 17 (1962) σ. 219 ἐπ.

52. * A. Momigliano: Paganism and christianity in the fourth century, Oxford 1962.

53. * G. Pilati: Chiesa e stato nei primi quindici secoli, Roma 1961.

54. G. J. Theocharides: Die Apologie der verurteilten Höchsten Richter der Römer ἐν B. Z. τ. 56 (1963) σ. 68-100.

55. F. Thiriet - P. Wirth: La politique religieuse de Venise à Négrépont à la fin du XIVe siècle ἐν B. Z. τ. 56 (1963) σ. 297-303.

§ 15. Κανόνες, ἀποφάσεις καὶ πρακτικά οἰκουμενικῶν καὶ λοιπῶν συνόδων

56. H. Alivisatos: Das fünfte, sechste, siebte und achte ökumenische Konzil ἐν Das Konzil und die Konzile, Stuttgart [1962] σ. 131-144.

57. R. Bäumer: Die Wiederentdeckung der Honoriusfrage im Abendland ἐν Römische Quartalschrift τ. 56 (1961) σ. 200-214.
Διὰ τὴν γνησιότητα τῶν πρακτικῶν τῆς 5' Οἰκουμενικῆς συνόδου.

58. P. Th. Camelot: Die ökumenischen Konzile des 4. und 5. Jahrhunderts ἐν Das Konzil und die Konzile, Stuttgart [1962] σ. 53-87.

59. * Τοῦ αὐτοῦ: Ephèse et Chalcedoine (Histoire des conciles oecuméniques II), Paris 1962.

60. * F. Dvornik: Histoire des Conciles trad. s. Jean-Marie, Paris 1962.

61. * A. Favale: I concili ecumenici, Torino 1962.

62. H. Marot: Vornicänische und ökumenische Konzile ἐν Das Konzil und die Konzile, Stuttgart [1962] σ. 23-54.

63. P. O' Connell: Equal representation from each patriarchate at Constantinople II? ἐν OCP τ. 29 (1963) σ. 238-246.

64. * J. R. Palanque - J. Chelini: Petite histoire des grands conciles, Paris 1962.

65. * J. M. Sallés - Dabadie: Les conciles oecuméniques dans l'histoire, Paris 1962.

§ 16. Κανόνες Πατέρων

66. * H. Bacht: Ein verkanntes Fragment der koptischen Pachomius-Regel ἐν Le Muséon τ. 75 (1962) σ. 5-18.

67. Pierre L' Huillier: Les sources canoniques de saint Basile ἐν *Messenger de l' Exarchat du Patriarche russe en Europe occidentale* τεύχ. 41 (1963) σ. 210-217.

§ 17. Αὐτοκρατορικοὶ νόμοι

68. * N. Q. King: The Theodosian Code as source for the religious policies of the first byzantine emperors ἐν *Nottingham Mediaeval Studies* τ. 6 (1962) σ. 12-17.

§ 18. Συλλεκτικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ ἔργα καὶ νομολογία

69. J. Darrouzès: Démétrius de Cyzique ἐν *Dictionnaire d' histoire et de géographie ecclésiastique* τ. XIV (1960) στ. 208-210.

70. V. Grumel: Nicon de la Montagne Noire et Jean (IV) l' Oxite. Remarques chronologiques ἐν *REB* τ. 21 (1963) σ. 270-272.

71. X. Παπάζογλου: Ἐπιστολὴ ἀνέκδοτος ἀγνώστου τέως ἐπισκόπου Μεθώνης Γρηγορίου πρὸς τινὰ πρωτοπαπᾶν Χάνδακος Κρήτης ἐν *Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας* τ. 16 (1962) σ. 267-272. Ἐπὶ γαμικοῦ κωλύματος ἐκ πνευματικῆς συγγενείας.

72. Γ. Πετροπούλου: Ἱστορία καὶ εἰσηγήσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου [τ. Α']², Ἀθῆναι 1963, ἰδίᾳ σ. 274 ἐπ.

73. J. Verpeaux: Un témoin de choix des œuvres de Constantin Harménopoulos: Le Vaticanus Ottobonianus gr. 440 ἐν *REB* τ. 21 (1963) σ. 221-231. Ἰδίᾳ διὰ τὴν Ἐπιτομὴν τῶν κανόνων τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου.

§ 19. Ἐγγραφα, ἐπιγραφαί, σφραγιδες καὶ φιλολογικαὶ πηγαὶ ἐκ τῆς βυζαντινῆς περιόδου

Α'. Ἐγγραφα ἐπὶ παπύρων

73α. H. Metzger: Spätantik-Byzantinische Papyri aus der Sammlung Erzherzog Rainer in Wien ἐν *Museum Helveticum* τ. 18 (1961) σ. 29 ἐπ. ἀρ. 25907 ἐκ τοῦ 5' αἰῶνος. Ἐπιστολὴ σχετικὴ πρὸς τὴν εὐθύνην τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς διὰ τὴν ὑπὸ τῶν coloni αὐτῆς ὀφειλομένων κρατικῶν φόρων.

74. E. G. Turner - J. Rea κλπ. The Oxyrhynchus Papyri (P. Oxy.) τ. XXVII, London 1962 ἀρ. 2478 (ἔτ. 595 ἢ 596). Ζαχαρίας τις, οἰκονόμος τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως ἐγγυᾶται πρὸς τὸν γνωστὸν μεγαλογαιοκτήμονα Ἀπίωνα τὴν παραμονὴν ἑναπογράφου τινος.

74α. Αὐτόθι ἀρ. 2480 ἔτ. 565/6. Λογαριασμοὶ διαθέσεως οἴνου καὶ ὄξους μεταξὺ ἄλλων εἰς ἐκκλησίας, μονὰς καὶ ξενοδοχεῖα.

Β'. Λοιπὰ ἔγγραφα

75. J. Darrouzès: Notice sur Grégoire Antiochos (1160 à 1196) ἐν REB τ. 20 (1962) σ. 61 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 83 ἐπ. «Δέησις» τοῦ πατρὸς τοῦ Γρηγορίου πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην σχετικῶς πρὸς παραχωρηθὲν αὐτῷ «σκευοφυλάκιον».

76. R. Guiland: Moines de l' Athos, patriarches de Constantinople (Nicolas II, Isaïe, Isidore) ἐν EEBΣ τ. 32 (1963) σ. 40-59.

77. A. Guillou: Les actes grecs de S. Maria di Messina, Palerme 1963. Ἔγγραφα ἔτ. 1076/7-1306.

78. Τοῦ αὐτοῦ: Les archives de S. Maria di Bordonaro (Sicile) ἐν Recueil de travaux de l' Institut d' études byzantines τ. 8 (Mélanges G. Ostrogorsky) I (1963) σ. 135-148. Δημοσιεύεται ἔγγραφον ἔτ. 1189.

79. V. Laurent: Les préliminaires du Concile de Florence. Les neuf articles du pape Martin V et la réponse inédite du patriarche de Constantinople Joseph II (Octobre 1422) ἐν REB τ. 20 (1962) σ. 5 ἐπ. Ἐκδίδεται πρῶξις τῆς πατριαρχικῆς συνόδου.

80. Τοῦ αὐτοῦ: Les faux de la diplomatie patriarcale: Un prétendu acte synodal en faveur de la métropole de Monembasie ἐν REB τ. 21 (1963) σ. 142-158. Ἔτ. 1285 ἢ 1300.

81. J. Meyendorff: Le tome synodal de 1347 ἐν Recueil de travaux κλπ. (ἀνωτ. ἀρ. 78) σ. 209-227.

82. J. Richard: Chypre sous les Lusignans. Documents chypriotes des Archives du Vatican (XIVe et XVe siècles), Paris 1962.

83. Γ. Θεοχαρίδου: Ἄγνωστα τοπογραφικὰ τῆς Θεσσαλονίκης ἐξ ἀνεκδότου ἔγγράφου τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς Διονυσίου ἐν Μακεδονικὰ τ. 5 (1961-1963) σ. 1 ἐπ. Δημοσιεύεται ἔγγραφον ἔτ. 1420.

84. Τοῦ αὐτοῦ: Οἱ Γζαμπλάκωνες αὐτόθι σ. 125 ἐπ. Ἔγγραφα ΙΔ' αἰῶνος.

85. * Τοῦ αὐτοῦ: Μία διαθήκη καὶ μία δίκη βυζαντινῆ. Ἀνεκδοτα βατοπεδινὰ ἔγγραφα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος περὶ τῆς μονῆς Προδρόμου Βερροίας (Μακεδονικὰ, παραρτ. 2), Θεσσαλονίκη 1962.

86. P. Wirth: Nichtentzifferte Rasuren und Tilgungen des Wiener Patriarchalregisters ἐν B.Z. τ. 56 (1963) σ. 16-23.

87. Kauchtschischwili: Typicon Gregorii Pacuriani, Tbilisiis 1963.

Γ'. Σφραγίδες

88. V. Laurent: Les sceaux byzantins du Medailler Vatican, Città del Vaticano 1962 ἰδία ἐν σ. 156-181 καὶ δὴ οἱ ἀριθμοὶ 152-158, 164.

89. A. V. Soloviev: Metropolitensiegel des Kiewer Russland ἐν B.Z. τ. 55 (1962) σ. 292-301.

90. Τοῦ αὐτοῦ: Zu den Metropolitensiegeln des Kiewer Russlands αὐτόθι τ. 56 (1963) σ. 317-320.

Δ'. Φιλολογικὰ κείμενα

91. P. Karlin-Hayter: New Arethas documents III ἐν Byzantion τ. 32 (1962) σ. 117-127 καὶ IV αὐτόθι σ. 387-487. Σχετικὰ πρὸς τὴν τετραγαμίαν Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

92. Σ. Κουρούση: Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τέσσαρες ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ πρὸς Ἅγιον Ὅρος ἐν ΕΕΒΣ τ. 32 (1963) σ. 333-376. Νομικαὶ πληροφορίαι διὰ τὰς κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου ἀποφάσεις.

93. I. Sevcenko: A postscript on Nicolas Cabasilas' «Anti-zealot» discourse ἐν Dumbarton Oaks Papers τ. 16 (1962) σ. 403-408.

94. Κ. Τριανταφυλλοπούλου: Ἀνέκδοτος περὶ ἀσυλίας ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρέθα πρὸς Λέοντα τὸν σοφὸν ἐν Πελοποννησιακὰ τ. 5 (1962) σ. 1-20.

95. E. Follieri: Saba goto e Saba stratelate ἐν Analecta Bollandiana τ. 80 (1962) σ. 249-307. Πληροφορίαι διὰ διωγμοὺς ἄνευ ἱστορικῆς ἀξίας.

96. Fr. Halkin: Le panégyrique du martyre Procope le Paphlagonien αὐτόθι σ. 174-193. Τὰ αὐτά.

97. Τοῦ αὐτοῦ: Un opuscule inconnu du magister Nicéphore Ouranos (La vie de S. Théodore le conscrit) αὐτόθι σ. 308-324. Τὰ αὐτά.

98. Β. Λαοῦρδα: Βυζαντινὰ καὶ μεταβυζαντινὰ ἐγκώμια εἰς τὸν ἄγιον Δημήτριον ἐν Μακεδονικὰ τ. 4 (1955/1960) σ. 47-162. Τὰ αὐτά.

99. Λοιτξας Σουνδίκας - Λαοῦρδα: Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης Γαβριὴλ αὐτόθι σ. 352 ἐπ. Ἐν σ. 360, 362 διὰ τὴν ἀνάδειξιν ἡγουμένου.

100. P. van den Ven: La vie ancienne de s. Syméon stylite (521-592) τ. I: Introduction et texte grec, Bruxelles 1962. Ἐν σ. 62 ἀνάδειξις πατριάρχου Ἀντιοχείας τῇ διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ passim ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα.

Ε'. Κατάλογοι χειρογράφων

101. Μιλήτου Αἰμιλιανοῦ: Περιγραφικός κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Οἰκουμένου. Πατριαρχείου ἐν Ὁρθοδοξίᾳ τ. 36 (1961) σ. 111-131· τ. 37 (1962) σ. 211-237, 374-388, 524-538· τ. 38 (1963) σ. 41-56, 190-209, 400-418. Ἰδία ἀριθ. 78-82, 85.

102. Τ. Γριτσοπούλου: Χειρόγραφα τῆς μονῆς Βουλκάνου ἐν Πελοποννησιακᾷ τ. 5 (1962) σ. 294 ἐπ. ἀρ. 1, 2, 3, 10, 11, 22, 23.

103. Μ. Μανούσακα: Ἑλληνικὰ χειρόγραφα καὶ ἔγγραφα τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἐν ΕΕΒΣ τ. 32 (1963) σ. 377-419.

104. Γ. Ζώρα-Φ. Μπουμπουλίδου: Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων Σπουδαστηρίου βυζαντινῆς καὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν περ. Β' τ. 13 (1962/1963) σ. 464-488. Ἰδία ἀρ. 4 καὶ 9.

§ 20. Ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ τὴν ξένην κυριαρχίαν κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν περίοδον

105. Β. Giannakakis: International status of the oecumenical patriarchate ἐν Greek theol. review τ. 6 (1960/1961) σ. 56-80.

106. Η. Psomiades: The oecumenical patriarchate under the turkish republic. The first ten years αὐτόθι σ. 56-80.

§ 21. Πηγαι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐκ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας

107. Γ. Πετροπούλου: ἐνθ' ἄνωτ. (ἀρ. 72) σ. 274 ἐπ., 288 ἐπ.

Διὰ μεταβυζαντινὰ ἔγγραφα βλ.

108. Μιλήτου Αἰμιλιανοῦ: Πατριαρχικὰ σιγίλλια ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Ὁρθοδοξίᾳ τ. 36 (1961) σ. 6-11. Συνέχεια ἐκ τοῦ Δελτίου ἔτ. 1959 ἀρ. 94.

109. Κ. Χατζηψάλτη: Ἐγγραφοὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Τιμοθέου σχετικὸν πρὸς τὴν μονὴν τῶν Ἡλιακῶν ἐν Κυπριακαῖς Σπουδαῖς τ. 26 (1962) σ. 141-143.

110. Ἐμμανουήλ Καρπαθίου μητρ. Κώ: Ἀρχειὸν Ἱεράς Μητροπόλεως Κῶ, τεύχ. Δ', Ἀθήναι 1962.

111. Μ. Μανούσακα: Τὰ ἔγγραφα τῶν Χορτάτσηδων τῆς Σμύρνης ἐν Μικρασιατικᾷ Χρονικᾷ τ. 10 (1963) σ. 9 ἐπ.

112. Β. Σφυρδέρα: Τὸ ἐν Νάξῳ μονῆριον τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα ἐν ΕΕΒΣ τ. 32 (1963) σ. 484-495.

113. Μαρίας Θεοχάρη: Ἐν νέον σιγίλλιον τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας ἐν Πελοποννησιακὰ τ. 5 (1962) σ. 180-189.

114. Δ. Πολέμη: Ἀνέκδοτοι ἐξ Ἄνδρου ἐπιγραφαὶ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας ἐν Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν μελετῶν τ. 2 (1962) σ. 720-754. Ἰδίᾳ ἐκκλ. ἀξιώματα.

§ 22. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι

I. Ἱστορικῶς

115. Ν. Παπαδοπούλου: Οἱ πρεσβύτεροι εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἐκκλησιαστικὸν βῆμα 1963 Ἰανουάριος σ. 9-11.

§ 23. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι

II. Δογματικῶς

116. Ν.δ. 4242 τῆς 1/1 Σεπτεμβρίου 1962 Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως φορολογικῶν καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων ἰδίᾳ 26 § 2. Καταργεῖται ἡ ἐνοριακὴ εἰσφορά.

117. Μαντινείας Γερμανοῦ: Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι ἐν ΑΕΚΔ τ. 18 (1963) σ. 149-157.

118. Κυθῆρων Μελετίου: Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία. Συναλληλία, Ἐν Ἀθήναις 1962.

119. Τοῦ αὐτοῦ: Συνάλληλος ἡ συμπόρευσις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, Ἐν Ἀθήναις 1963.

120. Ν. Μπουροπούλου: Ἐρμηνεία τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τ. Α'-Γ', Ἀθήναι 1959-1964, ἰδίᾳ τ. Β' 4 (1960).

121. Ι. Παναγοπούλου: Ὁ κ. Τρεμπέλας καὶ οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά ἐν Χριστιανὸς τ. 2 (1962/1963) σ. 12-14. Συνέχεια τῆς ἐν τῷ προηγούμενῳ δελτίῳ ἀρ. 118 μελέτης.

122. Χρ. Σγουρίτσα: Συνταγματικὸν δίκαιον. Πανεπιστημιακαὶ παραδόσεις τ. Β' 1, Ἀθήναι 1962 σ. 106 ἐπ., 134 ἐπ.

123. Π. Τρεμπέλα: Τὸ περιοδικὸν Χριστιανὸς καὶ οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά ἐν ΑΕΚΔ τ. 17 (1962) σ. 86-102.

124-129. Κατὰ τὴν Πρωτ. Πειραιῶς 488/1962 ἐν Ν.Β. τ. 11 (1963) σ. 246 καὶ 1021 ὁ χιλιασμὸς ἀποτελεῖ αἵρεσιν τυγχάνουσαν συνταγματικῆς προστασίας, κατὰ τὴν Συμβ. Πλημμ. Πειραιῶς 36/1962 καὶ πρότασιν Εἰσαγγελέως (Χρ. Τζανακᾶκη) ἐν ΕΕΝ τ. 29 (1962) σ. 421 καὶ Ν.Β. τ. 10 (1962) σ. 612 οἱ κατὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ νόμοι ἰσχύουν καὶ μετὰ τὸν

Ποινικὸν Κώδικα δὲν ἀντίκεινται εἰς τὸ Σύνταγμα, κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 10/1963 γνωμοδ. Εἰσαγγ. Ἄρ. Πάγου (Α. Τ ο ύ σ η) ἐν Ν.Β. τ. 12 (1964) σ. 363 ὁ πατὴρ δύναται καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα νὰ μεταβάλῃ τὸ θρήσκευμα ἢ τὸ δόγμα τοῦ ἀνηλίκου τέκνου του, κατὰ τὴν Α.Π. 210/1963 αὐτόθι τ. 11 (1963) σ. 1052 εἰς χαρτοσήμανσιν ὑπόκειται ἡ αἴτησις πρὸς ἐκκλ. ἀρχήν, κατὰ τὴν Πρωτ. Ἀθηνῶν 16727/1963 ἐν ΑΕΚΔ τ. 18(1963) σ. 187 οἱ ἐφημέριοι δὲν θεωροῦνται. δημόσιοι ὑπάλληλοι, κατὰ δὲ τὴν Α.Π. 631/1963 ἐν Ν.Β. τ. 12 (1964) σ. 334 αἱ μοναὶ καὶ ὁ ΟΔΕΠ ἐξομοιοῦνται πρὸς τὸ Δημόσιον ὡς πρὸς τὰς ἀπαλλαγὰς ἐκ χαρτοσήμου, δικ. ἐνσήμου καὶ παραβόλου.

**§ 24. Αἱ πηγαὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου
κατὰ τὴν σημερινὴν ἰσχὺν των**

130. S t. H a r á k a s: The natural law teaching of the Eastern Orthodox Church ἐν Greek theol. review τ. 9 (1963/1964) σ. 215-224.

**§ 28. Ἐκτασις ἐφαρμογῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου
καὶ σχέσεις πρὸς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας**

131. Β. Ἰ ω α ν ν ῖ δ ο υ: Ἡ ἐν Ν. Δελχί συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν 18 Νοεμβρίου- 6 Δεκεμβρίου 1961 ἐν Ἐκκλησία τ. 39 (1962) σ. 141-142, 167-170, 229-233, 268-273, 312-315, 337-342, 367-371, 434-436, 476-479, 531-534, 555-559 τ. 40 (1963) σ. 15-21.

132. Β. Σ τ α υ ρ ῖ δ ο υ: Ὁρθοδοξία καὶ ἀγγλικανισμὸς ἐν Θεολογία τ. 33 (1962) σ. 273-290, 355-375, 520-547. Συνέχεια τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ δελτίῳ ἀρ. 135 μελέτης.